

סוכנים וירטואליים לחשיפת פדופילים באינטרנט - בעקבות "פרשת ערוץ 10"

חיים ויסמונסקי*

(2) עבירה של ניסיון מעשה מגונה בפומבי בפני קטין לפי סעיף 349(ב) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, לגבי מי שחשף את איבר מינו בפני התחקירנית במצלמה אינטרנטית או על-ידי משלוח תמונה חושפנית לתחקירנית; (3) עבירה של ניסיון לביצוע מעשה מגונה בקטינה או ניסיון לבצע אינוס של קטינה, בכל הנוגע לאקט של ההגעה לדירת התחקירנית, כאשר ההבדל בטיב עבירת המין שיוחסה לנאשמים נובע מטיב היסוד הנפשי שנילווה לאקט ההגעה שלהם אל הדירה. עצם ההגעה אל הדירה, הכניסה אליה וההתנהלות בתוכה עד למעצר הנאשמים עולה, כך על פי התביעה, כדי תחילת ביצוע של היסודות העובדתיים של עבירות המין שיוחסו.⁵

בעניינו של פלוני הנ"ל, הוגש כתב-אישום המייחס לו עבירות של ניסיון הטרדה מינית באמצעות האינטרנט וניסיון לביצוע מעשה מגונה בקטינה שלא מלאו לה 14 שנה. בבית-משפט השלום זיכה כב' השופט דן מור את הנאשם מן העבירות המיוחסות לו,⁶ כאשר הזיכו נשען על מספר טעמים, עובדתיים ומשפטיים-עקרוניים, ואלה הם בתמצית:

- א. בנסיבות המקרה פעולתה של תחקירנית ערוץ 10 עלתה כדי הדחה פסולה, אשר הצדיקה את ביטול כתב-האישום נגד הנאשם מחמת הגנה מן הצדק.
- ב. העובדה שהנאשם יצר קשר עם התחקירנית ובעקבות ההתקשרות עמה הגיע לכתובת אשר לגביה סבר כי מדובר בדירתה של הקטינה, כשבפועל מדובר היה בדירה שנשכרה על-ידי צוותו של דב גילהר, אינה יוצאת מגדר מעשה הכנה

ביום 30.6.2010 נתן בית-המשפט המחוזי בתל-אביב את פסק-דינו בערעורה של המדינה על זיכויו של פלוני, אחד מנאשמי הפרשה שכונתה "פרשת ערוץ 10".¹ עניינה של הפרשה בתחקיר טלוויזיוני בעריכת העיתונאי דב גילהר, במהלכה גויסו תחקירניות בגירות, אשר התחזו כקטינות בסביבות גיל 13. התחקירניות נכנסו לפורומים וחדרי צ'אט שונים ברשת האינטרנט, ובחרו לעצמן כינוי המסגיר את גילן, לדוגמה: "לוטם13" המרמז על כך שגילה של הגולשת הוא 13 שנים בלבד. גולשי אינטרנט שונים, כולם בגירים, רובם בעשור הרביעי או החמישי לחייהם, יצרו קשר ביוזמתם עם התחקירניות ה"קטינות" והחלו להתכתב עמן באמצעות האינטרנט. במהרה גלשו השיחות האינטרנטיות ל"שיחות סקס". בשלב הבא, ביקשו חלק מהגולשים לקיים מפגש עם התחקירניות. בהתאם למתוכנן מראש, נשכרה דירה אליה הוזמנו הגולשים הבגירים להגיע על מנת לקיים מפגש עם ה"קטינה". הבגירים שהגיעו לדירה צולמו והוקלטו. הם הופגשו עם התחקירניות שהתלבשו, התנהגו ודיברו כקטינות.²

בסמוך לאחר הגעת החשודים לדירה, ובטרם קויים כל מגע מיני עם התחקירניות, הפתיע אותם גילהר ולעיני מצלמות הטלוויזיה של ערוץ 10 הציג להם מספר שאלות נוקבות. בסמוך לאחר מכן הם נעצרו על-ידי המשטרה ונלקחו לחקירה, כאשר גם המעצר צולם ושודר בטלוויזיה.

ב"פרשת ערוץ 10" הוגשו מספר כתבי-אישום, ולנאשמים השונים יוחסו העבירות הבאות: (1) עבירה של ניסיון להטרדה מינית לפי סעיף 349(א)(6) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח - 1988;³

* פרקליט בפרקליטות מחוז תל-אביב (פלילי), תלמיד מחקר לקראת תואר שלישי באוניברסיטת תל-אביב הכותב עובדת דוקטורט בנושא סמכויות חקירה ברשת האינטרנט. תודתי נתונה לד"ר אלקנה לייסט ועו"ד רענן גלעד, עורכי כתב-העת "הסיניגור", כמו גם לד"ר אסף הרדוף, על הערותיהם המועילות. כן אבקש להודות למתמחה גב' נטלי גזית הכותב במאמר זה מבטא את עמדתו האישית של הכותב בלבד.

1 ראו ע"פ (מחוזי ת"א) 03-10-28059-03 מ"י נ' פלוני (טרם פורסם, פסק-דין מיום 30.6.2010). (להלן: עניין פלוני).
 2 עבור התוכנית בחרו מראש תחקירניות בעלות מראה צעיר במיוחד ויכולת לשנות קולן לקול ילדותי.
 3 העבירה על החוק למניעת הטרדה מינית הרלוונטית ל"פרשת ערוץ 10", הוספה בתיקון לחוק משנת 2007. המדובר בתיקון לחוק שכונה "תיקון ה-ICQ", ונועד במפורש, כך על פי דברי ההסבר להצעת-החוק, להתמודד עם פניות בעלות תוכן מיני המופנות לקטינים במופעים שונים של רשת האינטרנט, כדוגמת ערוצי צ'אט ופורומים שונים אליהם נהגים קטינים רבים לגלוש. ראו: הצעת חוק לתיקון חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון מס' 4) (הטרדה מינית של קטין שטרם מלאו לו 14 שנים), התשס"ז - 2006, ה"ח הכנסת 123, ב"פרשת ערוץ 10" העבירה של הטרדה מינית יוחסה על דרך של ניסיון, כיוון שדובר בתחקירנית שהתחזתה לקטינה ולא לקטינה ממש.

4 גם כאן העבירה המיוחסת היא על דרך הניסיון, כיוון שמדובר בתחקירנית המתחזה לקטינה.
 5 בעניין זה, ראו ת"פ (מחוזי ת"א) 1137/07 מ"י נ' אלדר, תק-מח 09(4) 1483 (2009), שם נדון עניינו של נאשם אחר ב"פרשת ערוץ 10" ונדחתה טענה מקדמית לפיה המעשה שיוחס לנאשם לא עולה כדי ניסיון אינוס של קטינה מן הטעם שאין "תחילת ביצוע" בהתנהלותו של הנאשם. בית-המשפט קבע, כי עצם ההגעה לדירה והכניסה אליה, כשבאותו מקרה הנאשם החזיק בכיסו גם קונדום, מוציאת את הנאשם מגדר מעשה הכנה בלבד ומכניסות אותו לגדר "תחילת ביצוע". כן ראו בפסה"ד של בית-המשפט המחוזי בעניין פלוני, שם הורשע הנאשם בניסיון לביצוע מעשה מגונה בקטינה, בשל עצם הגעתו לדירת התחקירנית במטרה לקיים עימה מגע מיני. השווה עם ע"פ 9511/01 קובקוב נ' מ"י, פ"ד נו(2) 687 (2002), ביחס להתמלאות היסוד הפיזי של ניסיון הצתה, במקרהו של אדם שהכין עשרה בקבוקי תבערה, שניים

בדבר טיבה של האכיפה הפלילית של עבירות פדופיליה ברשת האינטרנט, והוא האספקט של הפעלת סוכנים וירטואליים ככלי לחשיפה וחקירה של עבירות אלו. כפי שאציג להלן, על רשויות האכיפה לשקול הפעלה של סוכנים וירטואליים לצורך חשיפת תופעות פדופיליות ברשת האינטרנט.

הפדופיליה ברשת האינטרנט מגלה מספר פנים: הפן הראשון הוא של ביצוע **עבירות מין** בקטינים (אינוס, מעשה סדום או מעשה מגונה), תוך הסתייעות ברשת האינטרנט כפלטפורמה ליצירת הקשר הראשוני או לתיחזוק הקשר עם הקורבן הקטין. הפן השני הוא של ביצוע עבירות ביטוי בעלות אופי מיני המבוצעות על-ידי **בגירים ומופנות כלפי קטינים**, כאשר האינטרנט מהווה את הזירה שבה מתבצעת העבירה. הכוונה כאן לעבירות של הטרדה מינית באינטרנט ומעשה מגונה בפומבי. הפן השלישי הוא של ביצוע עבירות ביטוי בעלות אופי מיני המבוצעות על-ידי **בגירים ומופנות כלפי בגירים**, אך הביטוי מהווה תיעוד של עבירות מין בקטינים. כאן הכוונה לעבירות של פרסום והצגת חומרי תועבה פדופיליים. פן רביעי, הנגזר במידה רבה מהפן השלישי לדעיל ומשלים אותו, הוא של החזקת חומרי תועבה פדופיליים.

הנחת המוצא, שלי היא כי הפדופיליה ברשת האינטרנט, על כל פניה, היא תופעה מגונה ופסולה, מוסרית וחוקית כאחד, ועל כן היא ראויה לאכיפה פלילית.⁷ האכיפה הפלילית של תופעות פדופיליות ברשת האינטרנט על-ידי הרשויות בישראל לוקה בחסר. יש לכך מספר טעמים, חלקם אינהרנטיים לזירת העבירה (האינטרנט), חלקם אינהרנטיים לטיב העבירות (עבירות הפדופיליה) וחלקם אינהרנטיים לטיב האכיפה הפלילית בישראל. בכל הנוגע ל**זירת העבירה**, האינטרנט מציב קשיים רבים לרשויות אכיפת החוק:⁸

1. מדובר בזירה חוצת גבולות מדינתיים, המטופלת על פי דוקטרינות של סמכות שיפוט מדינתית רגילה. כך, אם ראה דיגיטלית כלשהי הרלוונטית לחקירה, לדוגמה קובץ בעל תוכן פדופילי, אגורה ברשת המצוי פיזית על אדמתה של מדינה זרה, הרי שהחדירה אל אותו שרת והורדת החומר עשויה להיפתס כפעולה חקירתית המתבצעת באדמתה של המדינה הזרה. מכאן, שאיסוף ראיות דיגיטליות במסגרת חקירה של עבירה המתרחשת במרחב האינטרנטי או המסתייעת במרחב זה,

לעבור עבירה ולכן אינה מגיעה כדי ניסיון לביצוע העבירה. ג. הקשר בין הנאשם לבין תחקירנית הערוץ נוצר באמצעות האינטרנט. המדיום האינטרנטי, אשר מהותו היא האנונימיות, אינו מאפשר למטריד בפוטנציה להעריך מי נמצא מאחורי המחשב המתקשר עימו, בן כמה הוא, מה יחסו לביטויים המיניים הנשלחים אליו וכו'. מכאן, שגם אם החשוד מתקשר עם "סיונוש13", הרי שהוא נמצא ב"משחק דמויות", כהגדרת כב' השופט מור, של מבוגר המשוחח עם קטינה, ומכאן נובע למעשה שלא ניתן לייחס לו מחשבה פלילית לעבירות של הטרדה מינית או מעשה מגונה בפומבי.

פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי, ביטל פה אחד את קביעותיו של בית-המשפט קמא, אחת לאחת. על פי קביעת בית-המשפט המחוזי, במקרה לא בוצעה הדחה פסולה. היוזמה להטרדה המינית של התחקירנית הייתה של הנאשם, הוא הוביל את השיחות, הוא אחראי לניתוב השיחה לכיוונים מיניים, תחילה באמצעות ביטויים מיניים מעודנים או סמויים ובסופו של דבר באמצעות ביטויים מיניים בוטים ומגונים. על פי קביעת בית-המשפט המחוזי, ההגעה אל החדירה, בעקבות ניהול השיחות המיניות עם התחקירנית, מהווה גם מהווה תחילתו של ביצוע. היסוד הפיזי בעבירת הניסיון לביצוע מעשה מגונה בקטינה מתממש איפוא עם הגעת הנאשם לדירת התחקירנית. בנוסף לאמור, בית-המשפט המחוזי גם דחה מכל וכל את הקביעה הנורמטיבית הכללית של בית-המשפט קמא ביחס למשמעותו של מאפיין האנונימיות ברשת האינטרנט בכל הנוגע לאפשרות קיומה של עבירת ההטרדה המינית באמצעות האינטרנט. בפסיקה קצרה יחסית קובע בית-המשפט כי לא ייתכן להפוך את רשת האינטרנט ל"עיר מקלט", כהגדרתו, לביצוע כל עבירה, רק בשל הווירטואליות והאנונימיות של הדוברים. בכל הנוגע לביצועה של עבירת ההטרדה המינית, רואה בית-המשפט באינטרנט משום פלטפורמה או אמצעי לביצוע העבירה, וככזו, היא ניתנת להשוואה לפלטפורמות פוטנציאליות אחרות כגון שימוש בטלפון לצורך ביצוע הטרדה מינית. במסגרת רשימה זו אבקש לצאת מתוך הפסיקה המעניינת ב"פרשת ערוץ 10", ולהתמקד באספקט אחד חשוב שהיא מאירה

מהם נטל בכיסוי, אך לא הטילם לבסוף לכיוון מסגד חסן בק ביפו.
6 ראו: ת"פ (שלום ת"א) 8371/07 **מ"י נ' פלוני**, תק-של (1)10 (26440) (2010).
7 ראו מנגד את עמדתו של ד"ר אסף הרדוף המשיג על ההצדקות להפלה של החזקת חומרים פדופיליים לפי סעיף 214(ב3) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977. ראו: אסף הרדוף "החזקת פורנוגרפיי לידים אלקטרונית - האם ניתן להרשיע, והאם ראוי, או: היכן מעדיפה החברה את הפדופילים שלה? מסע ערכי בעקבות מיל, פלוני ונומר" **הסינור** 150 (ספטמבר 2009).
8 עוד על נושא זה, ראו: חיים ויסמונסקי "על ענישה בעבירות מחשב" **מחקרי משפט** כד(1) 81, 107-105 (2008).
9 ראו עוד: אסף הרדוף **הפשע המקוון** פרק רביעי (2010); כן ראו: Nimrod Kozlovski A Paradigm Shift in Online Policing – Designing Accountable (2010) pp. 70-79 (hereinafter: Kozlovski "Paradigm Shift in Policing").
10 להרחבה ראו: Kozlovski "Paradigm Shift" pp. 49-69 וההפניות המופיעות שם.
11 האמנה האירופית למניעת פשעי מחשב (Convention on Cybercrime) שנחתמה בבודפשט בשנת 2001 מכוננת, בין המדינות החתומות על האמנה, מנגנון עזרה משפטית יעיל ומהיר במיוחד ("Network 24/7") שנועד לתת מענה לצרכי האיסוף המיוחדים של ראיה דיגיטלית באינטרנט. מדינת ישראל, אשר אינה חתומה על האמנה (הגם שהאמנה נפתחה להצטרפותן של מדינות גם מחוץ לאיחוד האירופי), אינה יכולה ליהנות ממנגנון זה.
12 ראו: Kerry Sheldon & Dennis Howitt, Sex Offenders and the Internet 94-96 (2007).

להשתמש באחת מהתכונות המרכזיות של הראיה הדיגיטלית והיא היותה של ראיה מעין זו ניתנת לאגירה ולאחזור. יתרה מזאת, גם באתרי ה-peer to peer הפדופילים עצמם משתמשים בפסבדונים, הם מעבירים את המידע באופן מוצפן, הם גולשים לאתרים דרך שירותי אנונימיזציה, כך שגם חשיפה של משתתף אחד באתרים אלה, לאו דווקא תוביל להפלת כל יתר הפדופילים ברשת.¹³

בכל הנוגע לטיב **האכיפה הפלילית** בישראל, אין ספק כי תחום פשיעה זה, כמו כל תחומי הפשיעה הממוחשבת, אינו מצוי, נכון לעת הזאת, בסדר עדיפות גבוה במשטרת ישראל. ייתכן לומר שהדבר נובע מבעיות תקציביות, מעודף משימות המוטל על המשטרה בישראל, אשר אינן משימות שיטור קלאסיות, וייתכן אף שהדבר נובע מתפיסה ארכאית שהפשע המקוון אינו פשע של ממש.¹⁴ משטרת ישראל אינה נוהגת לבצע פעולות אכיפה יזומות, אלא חוקרת עבירות של פדופיליה ברשת האינטרנט כמעט תמיד באחד משני המצבים הבאים:¹⁵

א. במקרה של בקשה לפתיחה בחקירה המגיעה למשטרת ישראל על-ידי רשות חקירה זרה באמצעות האינטרפול: ישנן רשויות חקירה זרות המבצעות פעולות יזומות לחשיפת פעילות של פדופילים באינטרנט. במסגרת פעילותן זו מתקבלות כתובות IP של גולשים שונים החשודים בביצוע עבירות פדופיליה שונות. בדיקה פשוטה באתרים חנימיים ברשת האינטרנט מאפשרת לחוקרים לדעת לאיזו מדינה ולאיזה ספק גישה לאינטרנט באותה מדינה הוקצתה כתובת ה-IP.¹⁶ כאשר מדובר בכתובת IP של ספק גישה ישראלי, הרי שכדי לחשוף את זהותו של גולש האינטרנט החשוד נדרשת פנייה אל ספק הגישה לאינטרנט בישראל. ספק הגישה לאינטרנט אוגר ברשותו את הנתונים בדבר זהותו של הלקוח אשר לו הוקצתה כתובת ה-IP במועד הרלוונטי לביצוע העבירה.¹⁷ במקרה שבו גולש האינטרנט החשוד מחזיק בכתובת IP ישראלית, נוהגות רשויות החקירה הזרות להעביר את הנתונים שברשותן אל משטרת ישראל להמשך החקירה.¹⁸

ב. במקרה של תלונה על-ידי קורבן העבירה: זאת בעיקר במקרים בהם בוצעה עבירת מין בקטין או כלפי קטין. מטבע הדברים תלונה על-ידי קורבן העבירה תהיה נדירה ככל שמדובר

מחייבת לעתים קרובות ביותר בקשות מורכבות לעזרה משפטית בין מדינות.⁹

2. הראיות הדיגיטליות נדיפות ובנות-שינוי בלחיצת כפתור, במהירות רבה, ועל כן, איסופה של הראיה חייב להתבצע, על פי רוב, במהירות רבה.¹⁰ מנגנוני העזרה המשפטית בין מדינות אינם ערוכים, מבחינת קצב הפעלתם, להתמודדות עם אופיה של הראיה הדיגיטלית. כך, למשל, במקרה של חשוד אשר ידוע כי הוא משתמש בתיבת דוא"ל בשירות Gmail של גוגל העולמית. Gmail הינו שירות אמריקאי הפתוח לכולי עלמא. תושבים רבים מישראל מחזיקים תיבת דוא"ל ב-Gmail. נניח עתה כי למשטרה נודע שהחשוד מחזיק תכנים פדופיליים בתיבת הדוא"ל שלו. עוד נניח כי החשוד תושב ישראל וכי ביצע פעילות עבריינית מישראל. למדינת ישראל ישנה סמכות, וכן אינטרס מובהק, לחקור את המקרה. נוכח העובדה שלחשוד תיבת Gmail, הרי שעל המשטרה לפנות בבקשה לעזרה משפטית לרשויות בארה"ב. מענה מהיר לבקשה רגילה לעזרה משפטית יכול שיינתן תוך מספר שבועות. בפרק זמן זה עשוי החשוד למחוק או להעתיק את מקומם של התכנים הפדופיליים. מכאן שהעזרה המשפטית, גם אם תינתן לבסוף, תהיה בבחינת מעט מדי ומאוחר מדי.¹¹

בכל הנוגע ל**טיב העבירות**, כאן המקום להדגיש כי שוק הפדופיליה באינטרנט אינו מסחרי במהותו. בשונה, למשל, מהימורים מקוונים או מפורנוגרפיה באינטרנט, שני שווקים המגלגלים הון עתק ומטרתם להגיע לקהל יעד רחב ככל האפשר, שוק הפדופיליה באינטרנט אינו מתנהל באופן זה. הפדופילים באינטרנט יהיו מעוניינים להגיע לקורבנות פוטנציאליים (לצורך ביצוע עבירות מין בהם, או לצורך ביצוע עבירות ביטוי כלפיהם), או שיהיו מעוניינים להגיע לפדופילים אחרים (לצורך שיתוף הדדי בקבצים פדופיליים). הקהל הרחב אינו יעד רלוונטי בשוק זה. ההיפך הוא נפתס כגורם מסכן העלול לחשוף ולהביא להפסקת הפעילות הפדופילית. מכאן, שהפדופיליה באינטרנט נדחקה מאתרים הנגישים לכלל הציבור והפועלים משרת מרכזי אל אתרים המאפשרים תקשורת מנקודה לנקודה (peer to peer)¹² וללא שרת מרכזי המאפשר איתור ואיחזור בדיעבד של הראיות המפלילות. בהיעדר שרת מרכזי, נמנעת האפשרות האפקטיבית

13 ראו: William R. Graham, Jr. Uncovering and Eliminating Child Pornography Rings on the Internet: Issues Regarding and Avenues Facilitating Law Enforcement's Access to "Wonderland", 2000 L. Rev. M.S.U.-D.C.L. 457, 465-466 (2000).

14 לסקירה מאת ראש מפלג עבירות מחשב לשעבר ביאח"ה, כמו גם להצגת נתונים שונים בדבר אכיפת עבירות של פדופיליה ברשת האינטרנט, ראו הדין בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ה-17, פרוטוקול מס' 6 מיום 26.12.2007.

15 ראו: פרוטוקול ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ה-17, לעיל.

16 ראו למשל בכתובת האינטרנט <http://www.db.ripe.net/whois>.

17 ודוק, כתובת IP, בשונה ממספר טלפון למשל, אינה קבועה עבור גולש האינטרנט, ובכל גלישה שלו, יכול שספק הגישה לאינטרנט יקצה לו כתובת IP אחרת מתוך מאגר כתובות ה-IP אשר הוא מחזיק מכוח רישיון הבזק שלו. על כן, השאילתא הרלוונטית שצריכה להיות מופנית לספק הגישה לאינטרנט הינה: "מהם פרטי גולש האינטרנט שלו הוקצתה כתובת IP פלוגית בתאריך ____ בשעה ____", שכן במועד אחר מן המועד המבוקש, עשויה כתובת ה-IP להיות מוקצת ללקוח אחר של ספק הגישה לאינטרנט.

18 דהיינו, אין המדובר בבקשה לעזרה משפטית בין מדינות, כי אם בבקשה שרשות חקירה אחרת תפתח בחקירה מקומית ותעמיד לדין בעצמה את החשודים, ככל שיאספו ראיות מספיקות לצורך כך.

19 מעניין לציין בהקשר זה את מחקרו של מרטי רים (Rimm), אשר מיפה את רשת ה-USENET, תת-רשת של האינטרנט, ומצא כבר בשנת 1995 כי מסך כל תכני התמונה באותה תת-רשת 90% היו תכנים מיניים. מתוך התכנים המיניים, כמות התכנים הסוטים (paraphilia), והתכנים הפדופיליים בתוכם, היתה גבוהה הן כמותית

הן ברמת נתוני התקשורת. בעולם הפיזי, לעומת זאת, הפעלה של סוכן כרוכה במעטפת מסורבלת יחסית של אבטחת הסוכן על-ידי בלשים של המשטרה, וכן הקלטת שיחותיו של הסוכן עם החשודים ותמלולן. מחיר הטעות בהפעלה שגויה של סוכן במרחב הפיזי גבוה במיוחד שכן הטעות משמעה לא אחת סכנה לפגיעה פיזית בסוכן והשמדת ראיות העשויות להיות חיוניות להוכחת העבירות.

ב. הקמת "מלכודת דבש" אינטרנטיות: הכוונה כאן להקמת אתר אינטרנט שכל כולו פרי יוזמתן של רשויות אכיפת החוק. האתר יתופעל על-ידי רשויות האכיפה, וכל הפעילות באתר זה תהיה מבוקרת על-ידי הרשות החוקרת. אתר זה יפעל כמלכודת דבש אשר תמשוך אליה פדופילים אחרים, ובתוכו יכול שיפעלו סוכנים משטרתיים וירטואליים, אשר יתחזקו את האתר ויתקשרו עם החשודים.

ניטור פעילות באתר אינטרנט פדופילי: הכוונה בניטור לפעולות של חדירה סמויה והאזנת סתר לתקשורת באתר אינטרנט החשוד ככזה המרכז פעילות פדופילית. באינטרנט פעולות ניטור שאלו עשויות להיות פשוטות יחסית מבחינה טכנית. ניתן להתקין תוכנת "רחרחן" (sniffer) בשרת שבו אגור ומתופעל אתר האינטרנט החשוד, ולשמור את כל התכנים הנכנסים והיוצאים מן האתר, לרבות נתוני תקשורת ונתונים נוספים על אודות התכנים הללו (נתוני ה-metadata), וכך יתאפשר לרשויות האכיפה לדעת מה נשלח ואל מי וממי נשלחו החומרים. לעומת זאת, ניטור פעילות מקבילה במרחב הפיזי משמעו היזקקות לאמצעים מורכבים של האזנת סתר. ההתקנה הסמויה של אמצעים ל"האזנת נפח"²¹, ההקלטה, הפירוק של ציוד ההאזנה - כל אלה יקרים ומורכבים. מבין שלוש הפעולות שמנית ליעיל, דומה כי לפעולה של הפעלת סוכן וירטואלי יש יתרון יחסי ממשי אחד. הפעלת הסוכן הוירטואלי, כפי שלמדנו "פרשת ערוץ 10", מתאימה לא רק לאיתור מפיצי ומחזיקי חומרים פדופיליים, אלא גם לאיתור חשודים המבקשים לבצע עבירות מין **כלפי קטינים**, בין עבירות של הטרדה מינית ומעשה מגונה בפומבי, ובין עבירות מין של ממש, לאחר קיום מפגש עם קטינים. לעומת זאת, שתי הפעולות הנוספות, של הקמת "מלכודת דבש" וניטור פעילות באתר פדופילי, מתאימות

בעבירות של פרסום והחזקה של חומרי תועבה פדופיליים. כך או כך, בדרך כלל אין כאמור פעולות חשיפה עצמאיות ביוזמתה של משטרת ישראל. לעומת המצב בישראל, בארצות-הברית ובמרבית מדינות אירופה הפך המיגור של הפדופיליה באינטרנט ליעד ראשון במעלה של רשויות אכיפת החוק. מחלקים ייעודיים לנושא קמו במשטרות הפדראליות או הארציות של מדינות אלו. נושא הפדופיליה באינטרנט הוכר כנושא המחייב פעולות יזומות של חשיפה, תחת חקירה פלילית בדיעבד בעקבות תלונה, זאת כיוון שמדובר בעבירות פליליות שמטיבן אינן נוטות להיחשף על-ידי צד לעבירה. כמו כן, נמצא כי עבירות של פדופיליה באינטרנט הפכו לתופעה נפוצה באופן מחריד.²² הכרה זו ניתנה לאחרונה גם על-ידי ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ה-17,²³ אם כי בשלב זה לא תורגמה ההכרה למעשים.

חשוב לציין כי דווקא באינטרנט, ניתן לנכס את הטכנולוגיה של הרשת לטובת אכיפה יעילה יחסית של פדופיליה באינטרנט על-ידי פעולות חשיפה מסוימות, אשר מקבילתן הפיזית נחשבת ליקרה, מורכבת ומסובכת להוצאה אל הפועל. אמנה את הפעולות אליהן אני מכון.

א. הפעלת סוכן וירטואלי באתר אינטרנט שונים: בדומה ל"פרשת ערוץ 10" ניתן להפעיל שוטר אשר יעטה זהות בדויה של קטין או קטינה ויתעד את התקשוריותו עם חשודים שינסו להטרידו מינית כקטין. בנוסף, יכול שוטר לפעול כסוכן המתחזה לפדופיל המבקש לשתף ולקבל תכנים פדופיליים מאחרים, כאשר העברת התכנים הפדופיליים מאחרים תתועד על-ידי. הפעלה כזאת של סוכן וירטואלי יכולה להיות באופן ממוקד כלפי חשוד במעורבות בפדופיליה באינטרנט (אם כי דומני כי הפעלה מעין זו תהיה נדירה למדי) או באופן כללי על מנת לדגו פדופילים ברשת. הפעלה של סוכן משטרתית במרחב הוירטואלי פשוטה הרבה יותר מהפעלת סוכן משטרתית "רגילה" במרחב הפיזי. הסוכן הוירטואלי יוכל לשבת במשרדו במשטרה, ומבלי לקום מכיסאו לנהל בו-זמנית אינטראקציות עברייניות עם מספר חשודים רב יחסית, כאשר כל אלו תתועדנה באמצעות תוכנת ניטור עצמי אוטומטית ה"מקליטה" את כל ההתקשוריות באמצעות האינטרנט בין הסוכן לבין החשודים הן ברמת התוכן

והן יחסית באופן משמעותי לעומת חלקם היחסי בעולם הפיזי. ראו: Marty Rimm, Marketing Pornography on the Information Superhighway, 83 Geo. L. J. 1849 (1995). לנתונים עדכניים על תפוצתם של תכנים פדופיליים באינטרנט ראו למשל: Internet Watch Foundation, 2009 Annual and Charity Report (Rev. 13-19). http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

²⁰ ראו: דין וחשבון בדבר סיכום פעילות ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ה-17, חלק ב' 2007-2008, בעמ' 27-28 <http://www.knesset.gov.il/committees/heb/27-28>. ²¹ ראו עוד: נעמי מי עמי "עבירות מין, ניצול ילדים ופגיעה בילדים באמצעות האינטרנט" הכנסת - מרכז מחקר ומידע (9 בדצמבר 2003); אורלי לוטן "פדופיליה באינטרנט" הכנסת - מרכז מחקר ומידע (25 בדצמבר 2007).

²² הכוונה ב"האזנת נפח" להאזנה למקום מסויים, על-ידי התקנת מיקרופונים סמויים, להבדיל מהאזנה לקו טלפון מסויים, על-ידי הקלטה של השיחה דרך חברות התקשורת. הסמכות להתקין ציוד "האזנת נפח", לפרקו או לסלקו מוגדרת בסעיף 10א לחוק האזנת סתר, התשל"ט - 1979.

²³ פעולה דומה, אם כי ממוקדת יותר, בוצעה על-ידי תחקירניות של תוכנית הטלוויזיה "כלבוטק" המשודרת בערוץ 2, והביאה לחשיפת פעולתו של חשוד אחד שהטריד מינית וניסה לבצע מעשים מגונים קודם לכן בקטינה כבת 13, אשר הוריה פנו לצוות התוכנית. החשוד הועמד לדין בבית-משפט השלום בחדרה, ונידון לבסוף לשנת מאסר בפועל ועונשים נוספים. בערעור המדינה על קולת עונשו הוחמר עונשו לאחרונה לשנתיים מאסר בפועל. ראו: עפ"ג (מחוזי ח"י) 14738-03-10 מ"י נ"ב, תק-מח 10(3) 1 (2010).

²³ ראו: יואב ספיר "חייר, אכלת אותה" מעריב <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/674/561.html> 23.12.2007. ²⁴ ראו: ת"פ (שלום ת"א) 8308/07 מ"י נ' דורה (גזר-דין מיום 9.7.2008, פורסם באתר "נבו"), ת"פ (שלום ת"א) 8467/07 פרקליטות מחוז ת"א - פלילי נ' פיטשון, תק-

ובאיזה אופן אנו מבקשים להכיר באפשרות העקרונית של גורמי החקירה להפעיל סוכנים מדיחים ככלי לחשיפת עבריינים וחקירת עבירות פליליות? שאלה זו אינה תלויה בסוג העבירות הפליליות הנחקרות או בזירה שבה מתרחשות העבירות הנחקרות, בין אם זו זירה אינטרנטית ובין אם זו זירה ממשית. ההלכה המושרשת בדין הישראלי היא כי פעולתו של סוכן מדיח אינה מביאה לבטלות כתב-האישום, אפילו אם מדובר בהדחת אדם ללא עבר פלילי, אשר אלמלא ההדחה על-ידי הסוכן לא היה מבצע את העבירה הפלילית.²⁵ יחד עם זאת, יכולה פעולת ההדחה על-ידי הסוכן להביא להקלה בעונש, וכעוצמת ההדחה כך עוצמת ההקלה בעונש.²⁶ נראה כי פיתוחה של דוקטרינת ההגנה מן הצדק בשנים האחרונות יכולה להביא להחלתה על הפעלת סוכנים מדיחים. במקרה של לחץ מיוחד שהופעל על-ידי הסוכן המדיח, בפרט כאשר הופעל הסוכן המדיח כלפי מי שאינו עבריין מועד ושלא על בסיס מידע מודיעיני מוקדם המייחס לו ביצוע עבירות פליליות קודמות, וכאשר מתעורר הספק כי אלמלא פעולת הסוכן המדיח לא היתה מתבצעת על-ידי הנאשם העבירה הפלילית המיוחסת לו, הרי שיתכן בהחלט שתיושם ההגנה מן הצדק ותוביל לביטול כתב-האישום. בית-המשפט העליון, מפי כב' השופטת אילה פרוקצ'יה, פתח פתח לכך בפסק-דינו בעניין בלבד.²⁷ ברמה השניה ניתן להציג את שאלת ההצדקה של הפעלת סוכנים מדיחים על פי החתך של העבירות הפליליות השונות: האם כל עבירה פלילית מצדיקה כעיקרון שימוש בסוכנים מדיחים? כך, למשל, ניתן לטעון שעבירות הנעברות על דרך הביטוי, כגון הסתה לגזענות, פגיעה ברגשי דת, המרדה, קשירת קשר לביצוע פשע, הטרדה מינית וכדומה - אלו לא יכולות להיחקר תוך שימוש בסוכנים מדיחים, לעומת עבירות הנעברות על-ידי ביצוע מעשה פיזי, כגון סחר בסמים, גניבת רכב, סחר בבני אדם לשם עיסוק בזנות, נשיאת נשק וכדומה, אשר מתאימות לשימוש בסוכנים מדיחים. בכל הנוגע לעבירות מן הסוג הראשון, אשר כל ההתנהגות האסורה המגולמת בהן היא "ביטוי", בין בכתב, בין בעל פה ובין בהתנהגות, הרי שקל יחסית לחצות את הגבול בין הדחה פסולה, שהכשילה - בשל לחץ חברתי כזה או אחר - אדם אשר אלמלא כן לא היה מבצע את העבירה, לבין הדחה

בעיקר לצורך אכיפת עבירות של פרסום והחזקת חומרים פדופיליים בלבד. מכאן שהסוכן הוירטואלי מהווה כלי חקירתי אפקטיבי במיוחד לחשיפת מגוון רחב יותר של עבירות. במסגרת יתרת הרשימה שלהלן אתמקד בכלי החקירתי של הסוכן הוירטואלי.

בחזרה אל "פרשת ערוץ 10". הפרשה מדגישה את האפקטיביות שבהפעלת סוכן וירטואלי באינטרנט. פעולה בסיסית יחסית של מספר תחקירניות, בתוספת שימוש בתוכנות לניטור קבוע של פעילותן ברשת האינטרנט הביאה לאיתור וחשיפה של מספר רב של חשודים.²² ב"פרשת ערוץ 10" הסוכנות הסמויות עבדו עבור ערוץ טלוויזיה ולא היו שוטרות. נשמעה ביקורת, בין היתר של הסיניגוריה הציבורית, על כך שהמשטרה נגררה אחר הטלוויזיה וניאותה לבצע מעצרים מתוקשרים, במסגרת השידור הטלוויזיוני.²³ טענה זו אף התקבלה במידה מסויימת על-ידי שניים מן השופטים - כב' השופט חנן אפרתי וכב' השופטת דורית רייך-שפירא - אשר דנו בתיקים בעניינים של נאשמים בפרשה.²⁴ יש לזכור כי להבדיל ממשטרת ישראל, אשר מחובתה לאסוף ראיות קבילות במשפט פלילי, ומחובתה - כרשות שחולשת עליה מערכת דינים מורכבת (פקודת המשטרה, חקיקה מתחום סדרי הדין הפליליים, חובות המוחלות על כל רשות מנהלית) - לנהוג באופן שלא יפגע בזכויות חשודים באופן בלתי מידתי, הרי שערוץ טלוויזיה מסחרי אינו מונע מאותם שיקולים. אין הוא מיומן באיסוף ראיות קבילות, אין זו אחת ממטרותיו, ואין הוא אמון על שמירת זכויותיהם של החשודים במסגרת עריכת התחקיר הטלוויזיוני.

מן הראוי לטעמי שמשטרת ישראל, ולא ערוץ טלוויזיה מסחרי, היא שתיטול את היוזמה בהפעלת סוכנים וירטואליים ברשת האינטרנט. נטילת היוזמה ראויה כאמור מטעמי יעילות וסגירת פערי האכיפה בין העולם הממשי לבין העולם הוירטואלי. לאחר שאמרנו זאת, הגענו אל שאלת השאלות: מהן המגבלות שיש להטיל על הפעלה של סוכנים וירטואליים במרחב האינטרנטי לצורך חשיפת פדופילים ברשת? ובכן, לצורך מענה על שאלה זו יש למעשה לנסח מספר שאלות-משנה בכמה רמות של פרספקטיבה:

ברמה הנורמטיבית העקרונית יש להציג את השאלה: האם

של (1)099, 368, 372 (2009). על פי קביעת בית-המשפט בשני מקרים אלה, אמנם בפעולתן של התחקירניות לא נמצא פסול המצדיק ביטול כתב-האישום, אולם העובדה שכלי התקשורת השיגו את גבולה של הרשות החוקרת, כהגדרת כב' השופט חנן אפרתי בעניין דורה, היוותה שיקול לקולא בבואו לגזור את דינו של הנאשם שבפניו. יצוין עוד כי גם כב' השופט דן מור בעניין פלוני, לעיל הי"ש 7, בעמ' 26448, אימץ את דבריה הנ"ל של כב' השופטת רייך-שפירא בעניין פיטשון הנ"ל, אם כי החלטתו לזכות את הנאשם שבפניו לא נבעה מעניין זה, כי אם מן הטעמים שציינתי לעיל בגוף המאמר.

25 בית-המשפט העליון חזר שוב ושוב על כך שדוקטרינת ה-entrapment האמריקאית ("הפח היקושי"), שאומצה בפסק-הדין 287 U.S. 435 Sorrells v. U.S., (1932), אינה חלה במשפטנו. ראו, למשל, את ע"פ 15/78 **ביבס נ' מ"י**, פ"ד (ב)364 (1979); ע"פ 360/80 **אפנר נ' מ"י**, פ"ד (ה)228 (1980); ע"פ 470/83 **מורי נ' מ"י**, פ"ד (ט)1 (1985); ע"פ 2910/94 **יפת נ' מ"י**, פ"ד (ג)221, 366-367 (1996); ע"פ 6097/98 **דיין נ' מ"י**, תק-על (2)999, 981, 982 (1999).

26 ראו עניין אפנר, בעמ' 235 (מתוך פסק-דינו של כב' השופט מנחם אלון); ליישום ראו למשל את ע"פ 7830/08 **מתאמרה נ' מדינת ישראל**, תק-על (4)08 (2008); כן ראו הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 92) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשס"ז - 2006, ה"צח הממשלה 241, שם נקבע בסעיף 40(ב)7(א) כי פעולה של סוכן מדיח תיחשב כנסיבה מקלה לעונש.

27 כדברי כב' השופטת פרוקצ'יה: "אין להוציא מכלל אפשרות, כי עליות משקלה של טענת ההגנה מן הצדק בעשורים האחרונים עשויה להצדיק הערכה מחודשת של ההלכה המקובלת ביחס לסוכן מדיח, לצורך קביעת גבולות המותר והאסור בשימוש באמצעי זה, כדי שלא יחסא לתכלית שלשמה נוצר". ראו ע"פ 1224/07 **בלדב נ' מ"י**, תק-על (1)101, 5907, 5926 (2010). להתבטאות נוספת, נחרצת אף יותר, של כב' השופט אילן שיף מביית-המשפט המחוזי בחיפה, ראו: ת"פ (מחוזי חי') 4021/05 מ"י נ' סדן, תק-מח (3)06, 7279, 7338 (2006). כן ראו: ישגב נקדימון, **הגנה מן הצדק** 229-223 (מהדורה שנייה, 2009). לעמדות נוספות התומכות בפסלות

הזכות לפרטיות ואת חופש הביטוי באינטרנט. אולם, אין לבלבל ולומר כי המדיום האינטרנטי משחרר מן המצור של הדין הפלילי. במדיום האינטרנטי אמנם ראוי לעודד שיח חופשי, משוחרר, תוך ניצול יתרונות האנונימיות המובנית בארכיטקטורה של רשת האינטרנט. יחד עם זאת, וכפי שנובע גם מהלכת **רמי מור** עצמה,³⁰ האנונימיות אינה משחררת מאחריות פלילית.

בחינה מכיוון אחר של סוגיית הזירה האינטרנטית והשפעתה על הפעלת סוכנים מדיחים יכולה להיות ביחס לרמת החשד באשר לעדי ההפעלה של הסוכנים. בכל הנוגע לעבירות במרחב הפיזי, מקובל כי הסוכן המדיח מופעל כלפי חשודים אשר יש בסיס ראיתי, או למצער מודיעיני, כי הם מבצעים פעילות עבריינית.³¹ לעומת זאת, בכל הנוגע להפעלת סוכנים וירטואליים ביחס לפדופיליה ברשת, שיטת ההפעלה שונה. הידיעה היא בדבר קיומה של התופעה האסורה, אולם לרוב אין ידיעה בדבר זהות החשודים בביצוען של אותן עבירות, מכל הטעמים שמניתי לעיל בראשית מאמר זה. משכך הוא, הסוכנים הווירטואליים יופעלו כלפי עבירות בפוטנציה ולא כלפי עבריינים בפוטנציה. במובן זה, נראה כי ישנה השלכה לזירת העבירה האינטרנטית על הטכניקה החקירתית של הפעלת סוכנים מדיחים. איני סבור כי ההשלכה צריכה להיות בדמות המסקנה כי אין מקום להפעלת סוכן מדיח באינטרנט, אלא כי יש לנקוט משנה זהירות בנוגע לאופן הפעלת הסוכן. כך, למשל, ניתן יהיה לשקול להנחות את הסוכן הווירטואלי כי לעולם יצירת הקשר הראשוני תהיה של החשוד בפוטנציה, ולא שלו; ניתן לשקול להנחות את הסוכן הווירטואלי כי אל לו לבצע פניה יזומה אל גולש האינטרנט מן העבר השני אשר תהיה בעלת אופי מיני.

אעיר לסיום כי קריאה חוזרת של עובדות המקרה, כפי שפורטו על-ידי בית-משפט השלום ועל-ידי בית-המשפט המחוזי בעניין פלוני, ובחינתן לאורן של ההערות / ההצעות שפירטתי לעיל, מובילות לטעמי למסקנה כי לא היה מקום לזיכוי של הנאשם. הגם שאותו פלוני לא היה מוכר למשטרה קודם להפעלת התחקירנית כסוכנת וירטואלית על-ידי ערוץ 10, והגם שחלק מהעבירות שיוחסו לו הינן עבירות ביטוי, עדיין אין עומדת לו הגנה מן הצדק. זאת מן הטעם שהתחקירנית לא יזמה עם הנאשם את הקשר המיני. פעולתה היתה זהירה ומבוקרת, ולא היתה בה כל הפעלת לחץ או הסתה לדבר עבירה.

שהיא בגבולות המותר. לעומת זאת, בכל הנוגע לעבירות מן הסוג השני, שהיסוד ההתנהגותי שבהן כולל מעשה בעולם הפיזי, הרי שהסוכן המדיח, ומנגד החשוד, לא יכולים להביא במו פיהם לביצוע העבירה.

ברמה השלישית הפרספקטיבה משתנה לזירת העבירה: האם בשל העובדה שעבירה מסויימת נעברת במרחב האינטרנטי יש מקום לַבְדֵּל אותה מאותה עבירה הנעברת במרחב הפיזי, בכל הנוגע לטכניקה החקירתית של הפעלת סוכנים מדיחים? הן בית-משפט השלום והן בית-המשפט המחוזי בעניין פלוני לא ערכו את החלוקה העיונית הזאת בפסקי-דינם, ואני מציע כי במסגרת דיון עתידי על הפעלת סוכנים וירטואליים לחשיפת פדופילים באינטרנט, יקויים דיון בשלוש הרמות דלעיל. אעיר ביחס לדיון העתידי כמה הערות ראשוניות:

לטעמי יש לפרוש את דוקטרינת ההגנה מן הצדק גם על בחינת ההפעלה של סוכנים מדיחים. הדבר יוביל לעריכת דיון נורמטיבי ופרקטי מחודש בגבולות האסור והמותר בפעולתם של סוכנים, הן מבחינת טיב ההדחה המותרת ועוצמתה והן מבחינת סוג היעדים אשר כלפיהם ניתן להפעיל סוכנים.²⁸ יש מקום לשקול אבחנה בין עבירות ביטוי לבין עבירות אחרות, בכל הנוגע להפעלת סוכנים מדיחים. פוטנציאל ההכשלה בעבירות ביטוי גבוה יותר, שכן ככל שהיסוד ההתנהגותי בעבירה הוא מילולי בלבד גובר החשש המובנה שההדחה על-ידי הסוכן, היא ורק היא, תוביל את החשוד לבצע העבירה. על כן, יש לשקול במצבים אלה שהסוכן הסמוי יפעל באופן פסיבי בלבד, ויימנע מעידוד, בוודאי מעידוד משמעותי, לביצוע העבירה.

בכל הנוגע לזירת ביצוע העבירה יש לבחון האם הזירה האינטרנטית, כזירת הפעלתו של הסוכן המשטרתי, תטה באופן כלשהו את הכללים והאיזונים שיושגו ביחס לתורת הפעלתו. כיוון אחד לעריכת הבחינה האמורה יכול להתייחס למכלול הזכויות העתידות להיפגע כתוצאה מהפעלת סוכן וירטואלי ברשת האינטרנט. ניתן לטעון כי האינטרנט ראוי להגנה מוגברת מפני התערבות שלטונית, באשר זוהי זירה בה מתקיים שיח פתוח, חופשי ומשוחרר. אמנם לאחרונה בפרשת **רמי מור** הכיר בית-המשפט העליון בזכות חוקתית לאנונימיות ברשת האינטרנט.²⁹ זכות זו נובעת, ובה בעת מחזקת, את

ראיות שהושגו באמצעות הדחה פסולה של סוכן מדיח, שלא על פי דוקטרינת ההגנה מן הצדק, ראו: עמנואל גרוס "סוכן מדיח - כטענת הגנה במשפט פלילי" הפרקליט 107 (1987), שם הציע המחבר מספר תבחינים אשר בהתקיימם מן הראוי להכיר בהגנה במשפט פלילי שתוצאתה תהיה זיכוי של הנאשם בדין; אם סוכן הרשות או אדם הפועל מכוחו: (א) מדיח לביצועה של עבירה תוך נקיטת שיטה של שיכנוע היצירת סיכון ממשי לכך שהעבירה תבצע על-ידי אדם סביר; (ב) מדיח לביצוע אותה עבירה מבלי כל סיבה סבירה להאמין כי הנאשם ביצעה אי פעם בעבר או מתכוון לבצעה בעתיד (ראו: שם, בעמ' 115). ראו גם בהקשר זה את אליהו הרנו "ראיות שהושגו באמצעים בלתי הוגנים" **ספר היובל** של הפרקליט 462, 465-464 (מיגל דויטש עורך, 1994).

28 לסקירת הפרקטיקה המשטרית בהפעלת סוכנים סמויים והתייחסות הפסיקה הקיימת לפרקטיקה זו ראו: גדי אשד "החקירה המשטרית והמודיעין האנושי" משפט וצבא 18, 223 (2006). יוער כי תורת ההפעלה של הסוכנים הסמויים במשטרת ישראל מגובשת בכתובים אך המסמך אינו פומבי: תורת הסוכנים (משטרת ישראל, אגף חקירות ומודיעין, מדור איסוף חולית סוכנים, 2005).

29 ראו: רע"א 4447/07 **מור נ ברק אי.טי.סי.** [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ, תק-על 10 (1) 10230 (2010). בית-המשפט העליון חזר על הקביעה בפרשת רמי מור גם בע"א 1622/09 **גוגל ישראל בע"מ נ חב' ברוקטוב**, תק-על 10 (3) 10 (2010).

30 ראו עניין מור, שם, בעמ' 10249 (סעיף 36 לפסק-דינו של כב' השופט ריבלין).

31 ראו: ישיב נקדימון, לעיל ה"ש 28, בעמ' 225. כן ראו: גדי אשד, לעיל ה"ש 30, בעמ' 254-259.